

Załącznik
do uchwały nr 1099.2023 r.
Zarządu Powiatu w Pile
z dnia 22 grudnia 2023 r.

Powiatowy Program
psychologiczno-terapeutyczny dla osób
stosujących przemoc domową na lata 2023-2025

PIŁA 2023

Wstęp

Środowisko rodzinne jest niezwykle istotne dla rozwoju dziecka. To w domu dzieci uczą się wartości, nabywają umiejętności społecznych i kształtują swoją tożsamość. Atmosfera pełna akceptacji, wsparcia i miłości jest niezbędna dla zdrowego rozwoju psychicznego i emocjonalnego dziecka. Jednakże, negatywne zjawiska społeczne mogą znacząco wpłynąć na te warunki. Przemoc domowa, uzależnienia, ubóstwo czy problemy zdrowotne w rodzinie mogą prowadzić do napięć i frustracji, które znacząco utrudniają stworzenie odpowiedniej atmosfery dla dzieci. W takich sytuacjach rodzice często mają trudności z zapewnieniem bezpieczeństwa i wsparcia emocjonalnego dzieciom. Wspieranie rodzin poprzez działania profilaktyczne jest kluczowe. Edukacja rodziców, dostęp do wsparcia psychologicznego, programy pomagające w radzeniu sobie z problemami, a także wsparcie społeczne mogą pomóc w tworzeniu zdrowszego środowiska dla dzieci. Wreszcie, edukacja społeczeństwa na przemocy domowej może pomóc w zmianie społecznych norm i podejść wobec rodziny. To może przyczynić się do stworzenia bardziej wspierającego i korzystnego środowiska dla rozwoju dzieci.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nakłada na powiaty następujące zadania: opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Podstawa prawna

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie sporządziło Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową (przemoc w rodzinie) zgodnie z art. 4 ust. 3-6 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.). *Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023* ustanowionym uchwałą nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 roku (M.P. z 2022 r. poz. 1259), zwanym dalej „KPPPwR_2023” tj.:

- kierunkiem działań określonym w pkt 3.4. „*Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań*”,

- załącznikiem nr 1: „*Nakłady budżetu państwa na rok 2023 w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023*”.

1. Diagnoza

Przemoc w domowa to poważny problem społeczny, który dotyka ludzi niezależnie od ich wykształcenia czy sytuacji finansowej. Może prowadzić do wielu problemów w funkcjonowaniu rodziny i społeczeństwa. Niestety, wiele przypadków przemocy pozostaje niezauważonych, ponieważ ludzie rzadko zgłaszają te sytuacje odpowiednim organom. Kobiety, dzieci i osoby starsze często są głównymi ofiarami przemocy. Problemem jest to, że osoby stosujące przemoc rzadko się do niej przyznają, co utrudnia dokładne zrozumienie rozmiarów tego zjawiska. W Powiecie pilskim podejmowane są konkretne działania, aby przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Istnieją programy oraz strategie mające na celu zwiększenie efektywności działań przeciwko przemocy domowej. Powiatowe Centrum

Pomocy Rodzinie jest odpowiedzialne za realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Centrum oferuje między innymi specjalistyczne wsparcie dla dzieci i dorosłych poprzez porady psychologiczne, socjalne oraz prowadzi programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc. Celem jest nie tylko pomoc ofiarom przemocy, ale również zmiana zachowań i postaw sprawców.

2. Założenia programowe

Program psychologiczno-terapeutyczny ma za zadanie pomóc osobom, które stosowały przemoc, w zmianie swojego zachowania i postaw. Chce się osiągnąć to poprzez nauczanie nowych sposobów zachowania i myślenia, które zastąpią przemocowe reakcje. Dodatkowym celem jest zapobieganie przemocy domowej poprzez nauczanie alternatywnych zachowań i promowanie szacunkowych relacji opartych na wzajemnym poszanowaniu. Program ma również poprawić bezpieczeństwo i funkcjonowanie rodzin dotkniętych przemocą. Aby to osiągnąć, program skupia się na motywowaniu uczestników do zmiany poprzez zrozumienie przyczyn swojego zachowania i analizę własnych działań. Ważne jest także utrwalenie pozytywnych zmian u osób, które przeszły już program korekcyjno-edukacyjny. Program ma na celu nauczanie umiejętności unikania przemocy, rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz rozwijanie umiejętności społecznych, takich jak asertywność czy empatia. Uczestnicy programu zdobywają wiedzę na temat wpływu przemocy na rodzinne relacje i sposobów przeciwdziałania. Stają się bardziej świadomi siebie, swoich zasobów i ograniczeń w relacjach rodzinnych. Program kładzie też nacisk na rozwój umiejętności wychowawczych opartych na metodach bez przemocy oraz budowanie zdrowych relacji rodzinnych i partnerskich. Odbiorcami programu są dorośli, którzy ukończyli wcześniejszy program korekcyjno-edukacyjny i wyrazili chęć udziału w programie. Mogą to być osoby zgłaszające się indywidualnie lub rekomendowane przez instytucje zaangażowane w walkę z przemocą domową.

Miejsce realizacji programu:

Miejscem realizacji programu jest siedziba Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, aleja Niepodległości 37.

Realizacji programu:

Zajęcia będą odbywać się cyklicznie. Grupa będzie spotykać się raz w tygodniu. Spotkania indywidualne z terapeutą przeprowadzającym diagnozę, prowadzącym spotkanie będą ustalane indywidualnie w porozumieniu z uczestnikiem. Czas trwania programu obejmuje minimum 10 godzin zajęć grupowych oraz zajęć indywidualnych (nie mniej niż 4 godziny zegarowe na 1 uczestnika).

Celem Programu psychologiczno-terapeutycznego jest utrwalenie przez sprawców przemocy zmian postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, a w konsekwencji wyeliminowania zjawiska przemocy domowej.

Kolejnym celem jest także przeciwdziałanie przemocy domowej, poprzez nabycie wiedzy i umiejętności alternatywnych zachowań oraz kształtowania innego stylu życia, bez zachowań przemocowych, kształtowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku.

Wskazane cele przyczynić się mają do poprawy bezpieczeństwa i funkcjonowania rodzin, w których występuje zjawisko przemocy domowej.

Zadaniem Programu jest również

- wzbudzanie motywacji do zmiany zachowania poprzez analizę przyczyn własnego postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań,
- utrwalenie wyuczonych, pozytywnych zmian u grupy osób które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny,
- zdobycie lub poszerzenie przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów w rodzinie,
- nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych (asertywności, empatii, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych),
- poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy,
- rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich,
- pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje rodzinne i sposobów przeciwdziałania,
- odkrywanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu.
- wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

3. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami programu są osoby dorosłe, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny z wynikiem pozytywnym i deklarują chęć dalszej pogłębionej pracy nad sobą. Uczestnicy mogą zgłaszać się do programu dobrowolnie lub mogą być kierowani przez podmioty oraz instytucje, w szczególności: Ośrodek Pomocy Społecznej , Zespół Interdyscyplinarny, kuratorów .

Uczestnikami programu nie mogą być:

- osoby z poważnymi zaburzeniami osobowości,
- osoby z zaburzeniami psychicznymi,
- osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu, które nie przeszły lub nie podjęły terapii.

4. SPOSÓB REKRUTACJI

Rekrutacja - do udziału w programie psychologiczno – terapeutycznym zostaną zaproszone osoby, które ukończyły (są na etapie końcowym) program korekcyjno – edukacyjny. Zostaną wytypowane przez osoby prowadzące grupę korekcyjno – edukacyjną na podstawie diagnozy powstałej w trakcie trwania zajęć. Uczestnicy mogą zgłaszać się do programu również dobrowolnie lub mogą być kierowani przez podmioty oraz instytucje, w szczególności: ośrodek pomocy społecznej, zespół interdyscyplinarny, kuratorów sądowych. Udział w programie jest dobrowolny i bezpłatny. Niezbędna jest indywidualna decyzja uczestnictwie w Programie osoby stosującej przemoc domową. Informacja rozpoczynającym się programie zostanie rozesłana do absolwentów programu korekcyjno –

edukacyjnego, instytucji współpracujących: kuratorów sądowych, Zespołów Interdyscyplinarnych i Ośrodków Pomocy Społecznej.

4.SPOSÓB REALIZACJI. REGUŁY UCZESTNICWA W PROGRAMIE

Realizacja programu przebiega w zależności od specyfiki uczestników, w tym szczególnie w zależności od:

- zdiagnozowanych czynników wpływających dotychczas i aktualnie na relacje w rodzinach uczestników,
- poziomu samoświadomości i motywacji uczestników do pracy psychologicznej,
- liczby osób gotowych do podjęcia pogłębionej pracy nad sobą w programie.

W związku z powyższym Program psychologiczno – terapeutyczny może być realizowany w formie spotkań:

- indywidualnych i/lub grupowych (min 6-10 osób)

W trakcie cyklu programowego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczne do potrzeb uczestników. O formie ostatecznego wsparcia będzie decydował terapeuta po odbyciu pierwszych indywidualnych spotkań diagnostycznych ze sprawcami.

5. REGUŁY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

Na czas uczestnictwa w Programie uczestnicy zobowiązani są do przestrzegania następujących reguł:

- zadeklarować swój udział w Programie i udział z spotkaniach,
- zakończyć używania jakiejkolwiek formy przemocy w rodzinie,
- informować o planowanych nieobecnościach,

6. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

Dla uczestników przewidziane jest 10 godzin spotkań zorganizowanych w ramach Programu. Osoba ukończy Program jeśli weźmie udział w min. 80 % spotkań. Spotkania indywidualne odbywałyby się cyklicznie raz w tygodniu po 1 godzinie zegarowej. W sytuacji utworzenia grupy terapeutycznej przewiduje się 5 zajęć, które będą odbywać się raz w tygodniu w wymiarze 2 godzin zegarowych.

7. ZAKRES TEMATYCZNY

1. Indywidualne spotkania psychologiczno – terapeutyczne, rozpocznie je tzw. spotkanie diagnostyczne, podczas którego zostanie zawarty kontrakt terapeutyczny zawierający zgodę na udział w programie oraz akceptację zasad udziału w nim, w szczególności warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu. Pracownik podczas spotkania prowadzi wywiad motywujący – rozpoznaje sytuację życiową i aktualne problemy, motywuje i określa wraz z klientem oczekiwania wobec terapii i zmiany w życiu. Po przeprowadzeniu wszystkich spotkań

diagnostycznych określa się także ostateczną formę (indywidualną, grupową) realizowania Programu psychologiczno – terapeutycznego.

2. Dalsza treść spotkań indywidualnych ukierunkowana będzie na osobiste problemy uczestnika. Szczególny nacisk położony zostanie na najbardziej zaburzone jego obszary funkcjonowania oraz będzie poruszać następujące zagadnienia:

- ocena stopnia zagrożenia rodziny oraz diagnoza zachowań przemocowych osoby stosującej przemoc,
- kontrakt grupowy – omówienie znaczenia wspólnie opracowanego i zawieranego kontraktu
- wspomaganie motywacji do zmiany – zmiany poprzez pokazywanie korzyści ze zmiany
- autodiagnoza własnych problemów związanych ze stosowaniem przemocy oraz przejmowanie odpowiedzialności za te zachowania
- historia życia a przemoc – wgląd w przyczyny własnych problemów związanych z przemocą,
- rozwijanie samokontroli obejmujące pracę nad przekonaniem i stereotypami prowadzącymi do przemocy oraz poszukiwanie zasobów wewnętrznych klienta ułatwiających mu proces zmiany tych przekonań i zachowań,
- budowanie poczucia własnej godności i szacunku do siebie i innych – ważny etap umacniania siebie w procesie zmiany,
- zadośćuczynienie – podsumowanie procesu zmiany i gotowość do uznania krzywd wyrządzonych bliskim osobom, zaplanowanie procesu naprawczego,
- praca z nawrotami – budowanie planu działania na wypadek pojawienia się trudności w kontroli emocji i zachowań przemocowych,
- przełamywanie stereotypów, postaw, przekonań dotyczących płci, pełnionych ról społecznych,
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych opartych na modelu porozumienia bez przemocy, – dokąd zmierza moja rodzina? – wyznaczenie kierunków rozwoju relacji związku/rodziny

W trakcie trwania zajęć mogą nastąpić zmiany dotyczące tematyki bądź sposobu realizacji zajęć w zależności od potrzeb grupy.

Wszystkie etapy wiążą się nie tylko z pracą terapeutyczną z osobą stosującą przemoc, ale także istotna jest współpraca z rodziną oraz instytucjami zajmującymi się przemocą: ośrodek pomocy społecznej, policja, kuratorzy, sąd celem oceny zmian zachodzących w relacjach rodziny oraz monitorowania zachowań przemocowych.

8. SPOTKANIA GRUPOWE

Realizacja spotkań grupowych odbywać się będzie w systemie zamkniętym, nie przewiduje się dołączania w trakcie realizacji edycji nowych osób. Uczestnicy grupy będą pracować nad

rozwijaniem i utrwalaniem szeroko rozumianej zmiany osiągniętej w wyniku udziału w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Będą mieli możliwość zwiększenia wiedzy o innych i o sobie, zwiększenia świadomości dalszych zmian, które chcą wprowadzić w swoim życiu i uzyskania narzędzi do ich realizacji.

9. EWALUACJA I MONITORING

Program oddziaływań psychologiczno – terapeutycznych adresowany do osób stosujących przemoc domową podlegać będzie monitoringowi oraz ewaluacji. Program zakończy się badaniem ewaluacyjnym uczestników (ankieta), dotyczącym przebiegu i efektów oddziaływań. Przebieg i efekty Programu psychologiczno – terapeutycznego wobec osób stosujących przemoc domową objęte są badaniami monitorującymi w trakcie trwania Programu oraz po jego zakończeniu przez 1 rok. Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta skierowana do uczestników programu i ofiar przemocy,
- obserwacja,
- rozmowa z rodziną i instytucjami udokumentowana notatką.

Ewaluacja jest przeprowadzana na etapie wstępnym oraz po zakończeniu Programu poprzez wypełnienie ankiety ewaluacyjnej skierowanej do uczestników i ich rodzin. Kryteria ewaluacyjne obejmują m.in. zgodność zawartości merytorycznej Programu z założonymi celami, osiągnięcie założonych celów, oczekiwań uczestników, efektywność Programu.

Z ewaluacji sporządza się raport ewaluacyjny przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria. Raport zawiera:

- a. opis działań,
- b. zastosowaną procedurę ewaluacyjną,
- c. informację o liczbie uczestników programu, którzy rozpoczęli i ukończyli Program,
- d. uzyskane wyniki,
- e. wnioski.

Wnioski z działań monitorujących i ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do przyszłego doskonalenia metod programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wskaźniki oceny monitoringu Programu:

- liczba osób, która rozpoczęła Program,
- liczba osób, które ukończyły Program,
- liczba edycji Programu.

Monitoring prowadzi osoba prowadząca program poprzez:

- bezpośredni kontakt z uczestnikiem Programu oraz kontakt z jego rodziną,
- kontakt z policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących przemocy domowej,
- kontakt z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego,
- wymianę informacji z kuratorem zawodowym lub społecznym na temat osoby biorącej udział w Programie.

- **DOKUMENTACJA**

Wszystkie działania podejmowane w ramach Programu są dokumentowane poprzez:

- listy obecności,
- podpisane przez uczestnika zgody na kontakt z partnerami i instytucjami,
- korespondencję z urzędami i uczestnikami,
- ankiety,
- raporty,
- dokumentację indywidualną: ogólne zapisy – podstawowe dane informacyjno – diagnostyczne, kontrakt, tematyka spotkań – karta pracy z klientem (bez opisywania szczegółów sytuacji zdrowotnej i emocjonalnej klientów), – inne dokumenty potwierdzające prowadzenie działań w ramach Programu.

- **ZAKŁADANE REZULTATY**

Zakłada się, że realizowany Program psychologiczno – terapeutyczny doprowadzi do utrwalenia zmiany postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, a w konsekwencji przyczyni się do zatrzymania przemocy w rodzinie.

Przewidywane efekty realizacji Programu:

- wzrost poczucia bezpieczeństwa oraz poprawa jakości życia rodziny uczestnika,
- zatrzymanie przekazywania przemocowych wzorców rozwiązywania problemów w rodzinie,
- uświadomienie uczestnikowi osobistej odpowiedzialności za zachowania wobec rodziny,
- wzrost kompetencji uczestników programu w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w związku i rodzinie,
- wzrost kompetencji uczestników w zakresie podejmowania działań zaradczych i interwencyjnych.